პროლეტარებო ყველა ქვეყანისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

პარასკევი, 17 ივლისი, 1942 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 29 (240). ფასი 30 კაპ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხალხთა სტალინური მეგობრობის დროშით წინ გამარჯვებისაკენ

ჩვენი მშობლიური მამაცი წითელი არმიის ბრძოლა გერმანელ ფაშისტ დამპყრობლებთან თავის უმძაფრეს სტადიაში შედის. უზარმაზარი ფრონტის მთელ რიგ მნიშვნელოვან უბნებზე შეტევაზე გადმოსული მტერი გაწიცდის არნახულ ზარალს ცოცხალი ძალისა და ტექნიკის მხრივ. საბჭოთა მიწის ყოველი კილომეტრის დაკავება მტერს უამრავი ადამიანის სიცოცხლედ და ტექნიკის განადგურებათ უჯდება. მტრისადმი უძლიერესი სიძულვილით გამსჭვალულნი ჩვენი მებრძოლნი ამყღვენებენ გაუტეხელ ნებისყოფას, საარაკო გმირობას, რომელზედაც, როგორც კლდეზე, იმსხვრევა მტრის გაფთრებული იერიში. წითელი არმია თავისი ლეგენდარული გაბედულობით, თავდადებით და სიმამაცით კვლავ იწვევს ყველა თავისუფლებისმოყვარე ხალხის აღტაცებას. რა დროებითი წარმატებაც არ უნდა მოიპოვოს მტერმა, ჩვენი წითელი არმიისა და ჩვენი ხალხის დამარცხება მაინც შეუძლებელია. გასულ წელს ჩვენმა არმიამ, მიუხედავად იმისა, რომ მას მტერთან შედარებით ბევრად ნაკლები შეიარაღება ჰქონდა, შესძლო მტრისათვის აუნაზღაურებელი ზარალის მიყენება, მწყობრიდან გამოიყვანა რა 10 მილიონზე მეტი მტრის მეომარი. მით უფრო დღეს, როცა ჩვენს არმიას განუწყვეტელ ნაკადად მისდის ჩვენი საკუთარი გაფართოებული სამხედრო ინდუსტრიის მიერ დამზადებული და ჩვენი მოკავშირეების — ინგლისისა და ამერიკის შეერთებული შტატების მიერ მოწოდებული პირველხარისხოვანი შეიარაღება, ჩვენი არმია, ერთი წლის სასტიკ ბრძოლებში გამოწრთობილი და დიდი გამოცდილებით აღჭურვილი, შესძლებს მტრის შეჩერებას და ძლევამოსილ კონტრშეტევაზე გადასვლას. მტერი ჩქარობს, იგი ცდილობს გადამწყვეტ შედეგებს მიაღწიოს მანამდე, სანამ მას რისხვად მეორე ფრონტი დაატყდებოდეს.

ვერაგი მტერი კვლავ მიმართავს ყოველგვარ მუხანათურ ღონისძიებას საბჭოთა ხალხის მორალური სიმტკიცის გასატეხად. როგორც ჩვენი პარტიის ცენტრალური ორგანო „პრავდა“ ამას წინათ აღნიშნავდა, მტერი ჩვენს ზურგში ჰგზავნის თავის აგენტებს, პროვოკატორებს დივერსიული აქტების ჩასადენად და სხვადასხვა ყალბი ხმების გასავრცელებლად, რომ შეასუსტოს საბჭოთა ხალხის საბრძოლო ნებისყოფა, დასთესოს უიმედობა, ჩამოაგდოს შუღლი საბჭოთა კავშირის მოძმე ხალხთა შორის.

სამამულო ომის პირველ დღეებშივე მტერი იმედს ამყარებდა იმაზე, რომ „პირველივე სერიოზული დარტყმისა და წითელი არმიის პირველი წარუმატებლობის შემდეგ თავს იჩენდა კონფლიქტები მუშებსა — და გლეხებს შორის, ატყდებოდა ჩხუბი სსრ კავშირის ხალხთა შორის, დაიწყებოდა აჯანყებანი, და ჩვენი ქვეყანა შემადგენელ ნაწილებად დაიშლებოდა, რაც გერმანელ დამპყრობთ გაუადვილებდა წინსვლას თვით ურალამდე. მაგრამ გერმანელები აქაც სასტიკად მოტყუვდნენ. წითელი არმიის წარუმატებლობამ არა თუ ვერ შეასუსტა, არამედ კიდევ უფრო მეტად განამტკიცა როგორც მუშათა და გლეხთა კავშირი, ისე სსრ კავშირის ხალხთა მეგობრობა. უფრო მეტიც, — ამ წარუმატებლობამ სსრ კავშირის ხალხთა ოჯახი გადააქცია ერთიან ურღვევ ბანაკად, რომელიც თავდადებით ეხმარება თავის წითელ არმიას, თავის წითელ ფლოტს. საბჭოთა ზურგი არასოდეს არა ყოფილა ისე მტკიცე, როგორც ახლაა“ (სტალინი).

გერმანელი ფაშისტები სასტიკად მოსტყუვდნენ. მაგრამ პირსისხლიანი მტერი დღესაც არ იღებს ხელს ვერაგულ ცდაზე — გააღვივოს საბჭოთა კავშირის ხალხებში უნდობლობა ურთიერთისადმი და ამით ძირი გამოუთხაროს მათ ერთსულოვნებას და რკინისებურ ერთიანობას. მზაკვარი მტრის აგენტები და მათი ხელის შეწყობნი ცდილობენ ეროვნული შუღლის შხამით მოსწამლონ ძმობისა და მეგობრობის ის ატმოსფერა, რომლითაც ეს 25 წელიწადია სუნთქავს ჩვენი დიდი სამშობლო. სასტიკი და დაუნდობელი ბრძოლა ჩვენს ზურგში შემოპარულ მტრის აგენტებსა და პროვოკატორებს! ძირშივე აღკვეთოთ მათი მავნებლური გველური სისინი. მათ სიცრუესა და მოჭორილ ხმებს დავუპირისპიროთ უამრავი ფაქტი, რომელიც მეტყველებს საბჭოთა კავშირის მოძმე ხალხების შვილთა უწმინდეს პატრიოტიზმზე, მათ გმირობასა და თავდადებაზე. საბჭოთა კავშირის მოძმე ხალხებმა, ყველამ გამოუკლებლად, თავიანთი გმირი შვილების სისხლში განბანეს ხალხთა მეგობრობის წმინდა დროშა. სამამულო ომის ერთი წელიწადი საბჭოთა კავშირის მოძმე ხალხების სისხლით დაწერილი მატიანეა, რომელიც მოგვითხრობს იმას, თუ როგორ ეჯიბრებოდნენ ერთმანეთს უკრაინისა და რუსეთის, ლატვიისა და ლიტვის, ესტონეთის და მოლდავიის, — მთელი ჩვენი დიდი სამშობლოს წმინდა მიწა-წყლის, მისი სახელისა და ღირსების დაცვაში რუსი და უკრაინელი, ბელორუსი და აზერბაიჯანელი, სომეხი და ქართველი, უზბეკი და კაზაკი — ყველა ჩვენი მოძმე ხალხის საუკეთესო შვილები.

საბჭოთა კავშირის მოძმე ხალხთა სახელოვანი შვილების პატრიოტული თავდადება, შეუპოვრობა და სიმამაცე, ვაჟკაცობა და გაბედულობა უნდა გახდეს დაუშრეტელ წყაროდ ჩვენი მწერლობისათვის — ჩვენი პოეზიისა, პროზისა და დრამატურგიისათვის.

დეე საბჭოთა ხალხების მებრძოლ შვილთა საგმირო საქმეებით შთაგონებული სიტყვა ქართველი მწერლისა გულში ლახვრად ესობოდეს მტერს და მის ყოველ აგენტს, რომელიც ლამობს შეარყიოს მოძმე ხალხთა ურყევი საბრძოლო თანამშრომლობა.

დეე საბჭოთა ხალხების სასიქადულო შვილთა შეუპოვარი გმირობით აღგზნებული სიტყვა ქართველი მწერლისა მუდამ დღე ამაგრებდეს საბჭოთა კავშირის მოძმე ხალხთა სტალინურ მეგობრობას, ვერაგ და საზიზღარ მტერზე ჩვენი გამარჯვების ამ ურყევ საფუძველს.

ხალხთა სტალინური მეგობრობის დროშით წინ, ჩვენი გამარჯვებისაკენ.

სამამულო ომისადმი მიძღვნილი საინტერესო გამოფენა

თბილისის სამხატვრო გალერეაში 12 ივლისს გაიხსნა სამამულო ომისადმი მიძღვნილი საინტერესო გამოფენა. გამოფენაში მონაწილეობას იღებენ საქართველოს, აზერბაიჯანის, სომხეთის, კრასნოდარის, ორჯონიკიძის, მახაჩკალის მხატვრები. ამათ გარდა, იქვე გამოფენილია თბილისში მყოფ მოსკოველ, ხარკოველ და კიეველ მხატვართა სურათები.

გამოფენაზე სულ წარმოდგენილია 176 სურათი. გამოფენა მოაწყო საქართველოს სახკომსაბჭოსთან არსებულ ხელოვნების საქმეთა სამმართველომ.

ყოველი ნახატი თუ სურათი, ქანდაკება თუ პლაკატი გამოჰხატავს წითელი არმიისა და მთელი საბჭოთა ხალხის გმირულ ბრძოლას გერმანელ დამპყრობთა წინააღმდეგ. აქ არის მოცემული მოსკოვის მისასვლელებთან მტრის განადგურების ეპიზოდები, მტრის ზურგში პარტიზანთა თავდადებული ბრძოლების ცალკეული სურათები, როსტოვის აღება. მრავალი სურათი გამოჰხატავს ჰიტლერელ ოკუპანტების მხეცობას, ფაშისტების ბარბაროსულ ნამოქმედარს.

ცალკეული ეპიზოდებისა და სიუჟეტური სურათების გარდა, გამოფენილია სამამულო ომის გმირთა და წითელი არმიის სარდლების პორტრეტები. მრავალ მხატვარს თავისი საღებავები გამოუყენებია დიდი ბელადის და მხედართმთავრის ამხანაგ **სტალინის** ასასახავად. მათში გამოირჩევა სვაროგას სურათი **„სტალინის** გამოსვლა“ წითელ მოედანზე 1941 წლის 7 ნოემბერს“, ი. შარლემანის — **„სტალინი** ფრონტზე“.

გამოფენაში მონაწილეობენ: სტალინური პრემიის ლაურეატები: ი. გრაბარი, ი. თოიძე, მ. სარიანი და უ. ჯაფარიძე; სახალხო მხატვრები ალიმზადე, ა. კოჯოიანი, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწეები ი. პავლოვი, ი. ვეფხვაძე, თ. აბაკელია, ლ. გუდიაშვილი და სხვ.

გამოფენა თბილისში ერთ თვეს გასტანს. შემდეგ იგი გადატანილ იქნება მახაჩკალაში, ორჯონიკიძესა და კრასნოდარში.

პავრიოზული მოგზივები ძველ ქართულ პოეზიაში

პროფ. ალ. ბარამიძე

წერილი მეოთხე

დავით გურამიშვილი

მე-18 საუკუნემ ვერ დაუშუშა წყლული ჩვენს ქვეყანას. უარესიც: ახალმა საუკუნემ გართულება, იმედის ახალი გაცრუება და სიდუხჭირე გამოიწვია. მტრის მოძალებას დასასრული არ უჩანდა, გაიზარდა განსაცდელის ინტენსივობა. ძალზე იმატა აგრესიულად განწყობილი მაჰმადიანი მეზობლების თავგასულობამ. არც ლეკობა გვაყრიდა ხეირს. ქართველი ხალხის გონიერი მეთაურები კარგად გრძნობდნენ ეროვნული გადაშენების რეალურ საფრთხეს და ამ საფრთხის ასაცილებლად სხვადასხვა ღონისძიებას მიმართავდნენ.

ქართველი სამეფოები ჯერ კიდევ მე-16 საუკუნეს დადგნენ უყოყმანოდ ახალი პოლიტიკური ორიენტაციის გარკვეულ გზაზე. ეს გზა მიემართებოდა ჩრდილოეთისაკენ, ძლევამოსილ დიერთმორწმუნე რუსეთისაკენ. სასოებით და იმედით შეჰყურებდა ქართველობა შორეული და დიდი მოსკოვის შესამჩნევ წინსვლას. იქიდან, რუსეთიდან გამოელოდა ქართველი ხალხი ძმურ თანაგრძნობას, კაცთმოყვარული ხელის გამოწოდებას. ქართველი ხალხის გულისთქმა ჩრდილოეთის ქრისტიანული მომძის კეთილშობილ გრძნობას დაენდო და არც მოტყუებულა, თუმცა ერთხანად განსაცდელი დაკლების ნაცვლად მოემატა. სპარსეთ-ოსმალეთს ეჭვებს უძრავდა ქართლის ნაბიჯი. სპარსეთ-ოსმალეთი ქართველებას ღალატს სწამებდა და ამიტომ იმუქრებოდენ ისინი.

მე-18 საუკუნის ოციან წლებში რისხვა ეწვიმა ქართლის მიწა-წყალს. წრფელი გრძნობების ტრუბადური გურამიშვილი კრძალვით შენიშნავს: „ქართლის ჭირსა ვერვინ მოსთვლის, თუ არ ბრძენი, ენა მჭევრი! იფქლი ღვარძლად გადაიქცა, ზედ მობრუნდა ცეცხლის კევრი“-ო. პოეტი არ აზვიადებს. ჭეშმარიტად ცეცხლის კევრი დატრიალდა ქართლის მიწაზე. შესაზარია და ამაზრზენი ქვეყნის აოხრების ის სურათები, გურამიშვილს რომ მოუხაზავს „დავითიანში“. ხარბი, გაუმაძღარი, მოძალადე მტრების თარეში, კირთება, სისხლი და სისხლი, სისხლის ღვარი: „მოხვდნენ ერთმანეთს. დაიქცა რაც მაშინ სისხლის ღვარები, აღაბრუნებდა ბევრს წისქვილს, თუ ცა სდებოდა ღარები“. ჯერ იყო და თბილისი აოხრეს და ნაცარტუტად აქციეს პირველად სპარსელებმა და ჭარელებმა, მერე თურქებმა. ბევრი მწარე ღღეის მოწმე გახდა ბებერი მტკვარი. მტკვარსა და თბილისს კვლავ გაუთენდათ შავი აღდგომა. ძველთაგანვე თურმე ასე ყოფილა: დიდი მოძალადე რომ დაგვესხმოდა, წვრილ მტაცებელნი დროს იხელთებდნენ, სახლს გვიოხრებდნენ, კერას გვიქცევდნენ, ცდილობდნენ ზურგში ლახვრის ძგერებას: „თურქი, სპარსი, ლეკი, ოსი, ჩერქეზ, ღლიღვი, დიდო, ქისტი—სრულად ქართლის მტერნი იყვნენ, ყველამ წაკრა თვითო ქიშტი“.

მტერი ველური არ ინდომდა არც ვაჟს და არც ქალს, არც ბავშვს, არც მოხუცს. ცოცხლად დარჩენილთ უცხოეთში ერეკებოდნენ, ნორჩსა და ლამაზს ხორცს უბილწავდნენ ჰარამხანებში, სხვებს მონობის მძიმე უღელში აბამდნენ. გაიძვერა, ვერაგი მტერი არა ზოგავდა საშუალებას, რომ აეშალა ქვეყანა შიგნით. კახეთის მეფეს ქართლს ჰპირდებოდა, ქართლს ამხელრებდა კახეთზე სამტროდ, ორივე მხარეს უსვევდა ჭარელთ. მტერი სთიბავდა ტომებს, გვარებს, კლასებს, ხელს უმართავდა მოდასეობას, განდგომილებას, შინაგან გახრწნას. აქეზებდა და ხელს უწყობდა რჯულის გამოცვლას, ოჯახური სიწმინდის შერყვნას, სექსუალურ ავზნიანობას. ბნელი ძალების საქმიანობით ქვეყანა გაითიშა, გატყდა, დაძაბუნდა: „კახელების აღმა ხნული, ქართლელებმა დაღმა ფარცხეს“. მტერი ამას უცდიდა: „ძმამ ძმას სახრე გარდუჭირა, მტერს კობალი თავში დასცეს, ორნივ ერთად შეხრინჯულნი დასცეს ქვეყნად, დაამარცხეს“. ყოველივე ამან უდიდესი კატასტროფა გამოიწვია საქართველოში: „მოისრა ხშირი ქვეყანა, გახდა ვერანად, ტრამლადა“.

ქართველობის მოწინავე ნაწილს კარგად ესმოდა მტრის ვერაგობის მთელი სიმძიმე. „ჩვენ ერთმანეთსა ნუ ვახდენთ, თორემ წაგვახდენს მტერებიო“, გაიძახოდნენ პატრიოტები და ერთსულოვნებისაკენ მოუწოდებდნენ ქართლ-კახეთის მოსახლეობას. მალე გამოჩნდა კარგი ნაყოფი: ჭირმა, ვაებამ და განსაცდელმა შეაკავშირა ქართველი ხალხი, გამოიჭედა სოლიდარობის მტკიცე საჭურველი. ზედაველაზე, გორის მახლობლად, მტერმა ერთობლივი ქართული ლაშქრის მრისხანე დარტყმა იგემა. საუბედუროდ, საბოლოოდ მაინც არ მოხერხებულა ერთპირზე დგომა. სახელოვანი გამარჯვების მიუხედავად, ქართველობა მაინც დამარცხებულა—„შინათვე ნაღალატევი“.

გურამიშვილი პირადად იღებდა მონაწილეობას ბრძოლაში ზედაველაზე. პოეტმა მწარედ იწვნია „ქვეყნის წახდენის“ საშინელება, აწიოკება, აყრა, ხიზნობა, ლეკის ტყვეობა. გურამიშვილმა აუწერელი მორალური და ფიზიკური ტანჯვა განიცადა მტრის ტყვეობაში, მაგრამ ბოლომდე შეინარჩუნა სულის მხნეობა, არ გაიტეხა გული, არ იკადრა რჯულის აუგი, ქვეყნის ღალატი.

იქ, ტყვეობაში, სიბეჩავეში პოეტმა იგრძნო და განიცადა მთელი სიღრმე, სიმხურვალე და სიდიადე სამშობლო ქვეყნის სიყვარულისა. პოეტს არ შენიშნია სიკედილისა, იდუმალი სურვილის ძალა ასულდგმულებდა, ჩუმი ვედრებით მიმართავდა მზე-სამშობლოსა და მზე-ღვთაებას:

„სახით სიტყვა შვენიერო,
სხივო მზეთა, მზის სახეო,
ვეძებე და შენი მგზავსი
მე აქ ვერცადა ვნახეო.
გეაჯები, ნუ გამწირავ,
მოკვდე, შენ კერძ დამმარხეო!“

ამ უწმინდესი სიტყვების დამოწმებაზე უნებლიეთ მოგვაგონდება დიდი აკაკი:

„დედა-შვილობას ბევრს არ გთხოვ,
შენს მიწას მიმაბარო,
ცა-ფირუზ, ხმელეთ-ზურმუხტო,
ჩემო სამშობლო მხარეო!

დიდი გაჭირვების შემდგომ გურამიშვილმა თავი დაალწია ლეკის ტყვეობას. ეწვია მოსკოვს. შეუერთდა ვახტანგ მეექვსის ემიგრანტულ წრეს.

გამოიბრძოდა. გამოიწაფა. დაწინაურდა. მაგრამ, ვაგლახ, „ორგემაგე არს საწუთრო, ხან ნოტიობს, ხან კი გვალავს; დღეს რომ კარგი წინ გიმძღვაროს, უკან მოგადევნებს ხვალ ავს“. გრანდიოზული პოეტური სტყვით გამოუხატეს გურამიშვილს საწუთრო სოფლის დაუდგრომელი ბუნების სახე: „მიდის-მოდის ეს სოფელი, ქარტეხილთა ზღვისებრ ღელავს; უკან დასდევს დრო და ჟამი, მის ნაქსელავს ქსოვს და სთელავს“.. „ამად ვსწუხრობ, სულ ბნელია, რასაც ელავს“,—აღშფოთებით ასკვნის პოეტი. და აი ცბიერი საწუთროს მძლე ქარტეხილმა ხან ერთ ნაპირს მიანარცხა და ხან მეორეს. გურამიშვილის იალქან-მიშვებული ცხოვრების ნავი. არაგვის ჭალებს შეზრდილი გრძნობიერი პოეტი რუსთა არმიის ჰუსართა პოლკის ჯარისკაცის ხამ ფარაჯაში გამოეხვია. ხმალ-ამოწვდილმა მოვლო დუნია—ბესარაბია, მოლდავია, ავსტრიის მხარე, პრუსთა ქვეყანა, სკანდინავია. დავითს შესწევდა გამბედაობა ამაყად ეთქვა:

„ათას-შვიდას-ოც-და-ცხრამეტს
ხრთინს კარს ვთხლიშეთ კეტი,
ორმოც-და-ორს ფინდრიღავან
ციცხლით გამოვხეთ შვეტი.
ორმოც-ჩვიდმეტს ბრუსის კოროლს
შეურყევეთ ტახტს სვეტი“.

გურამიშვილი კვლავ დაატყვევეს. ლამისყანელი ხიზანი ბიჭი ევროპის შუაგულში, გერმანიაში, მაგდებურგის ციხეში აღმოჩნდა გამოწყვდეული.

შვიდწლიანი ომი გათავდა. ტყვე ჯარისკაცმა თავი დაიხსნა, მაგრამ როდემდის? კვლავ ახალი ფრონტი. კვლავ ხეტიალი. კვლავ გაცრუება ტკბილი იმედისა. ნაღვლიანი ამონაკვნესი: „ვამე ტკბილო სიცოცხლეო, რომ შენ ასე გამიმწარდი!“

გვიან, ვაჟკაცობისა და გულოვნობის წლებმა რომ განვლეს, პოეტს ეღირსა მყუდრო ცხოვრება. სად? ცხრა მთის გადაღმა, დნეპრის მახლობლად. „ამად ვემდური საწუთროს, თორემ სხვა რა მაქვს სადაო? სად მომიყვანა სად მყოფი, კიდევ მივუყვარ სადაო?“ გაოცებული ჩივის დავითი. მხოლოდ ძაბუნი ხორცი რჩებოდა ნაწყალობევ. სამკვიდრებელში, პოეტის სული კი თავს ეევლებოდა მშობლიურ მიწას. იქიდან, წყნარი ხოროლის ნაპირებიდან შეხაროდა და შესტიროდა გურამიშვილი. საქართველოს ცას, საქართველოს მზეს. იქიდან, ხოროლის ნაპირებიდან ღაღადებდა გურამიშვილი დიდებულ ასტრალურ ჰიმნებს. იქიდან ავედრებდა პოეტი თავის ქვეყანას მზურვალე ლოცვით მზეთა-მზის სფეროს ელვარე კრთომას. არაგვის ნაცვლად ხოროლის ტალღებს ანდობდა გურამიშვილი თავის ნაღვლიან ფიქრებს, მათ უამბობდა ბედკრულ სამშობლოს მწუხარე ამბავს...

დიდი, მართალი, გამლილი გულით უყვარდა დავითს სამშობლო. თითქოს რაღაც დიადი ტრაგიული შარავანდედი ანათებდა იმის სიყვარულს სამშობლოსადმი. „მეტად მწარედ გული მტკივა, მაჭრელებს და ტანში მზარავსო“, ამბობდა პოეტი. მას აჭრელებდა და ტანში ზარავდა, რაღა თქმა უნდა, არა საკუთარი წყლულის ტკივილი (საკუთარი წყლული ხომ პოეტს უზომო ჰქონდა), მას აჭრელებდა და ტანში ზარავდა მტკივნეული წყლული ბედშავი სამშობლოსი. მძაფრი პესიმისტური განწყობილებით აქვს დავით გურამიშვილს აღბეჭდული „ქართლის ჭირის“ შესანიშნავი ლირიკული პოემა („მოვიტიროთ ჩვენ სამკვიდრო თავში ხელის შემოკრებით, ვით დავკარგეთ ჩვენ ქვეყანა ჩვენდა გარეშემო მტრებითო“). მწარე ნაღვლიანი განწყობილების ბეჭედი აზის გურამიშვილის მთელ ეპოქას, მთელ მის პოეტურ მემკვიდრეობას. უსასოო პესიმისტის სახელი ჰქონდა მას მოხვეჭილი საერთო აზრით.

ეს შეხედულება, ვფიქრობთ, ერთგვარ კორექტივს საჭიროებს. გურამიშვილი უცილობლად სევდა-ნაღველის გამომხატველი ლირიკოსია, წუთისოფლის უკეთესობისა შეშფოთებული, დაუდეგარი მკიცხავ-მძრახველი, მაგრამ უცხოა მისთვის უნიადაგო წუწუნი, სანტიმენტალური გულაჩუყებით ჩუმი ბუზღუნი. გურამიშვილი მებრძოლი პატრიოტია, პოეტი, მოქალაქე, მშეულიშვილი, მძაფრი, მგზნებარე, უკომპრომისო. გურამიშვილი მამხილებელ-ბრალმდებელია გაუტანლობისა, სულწასულობისა, ეგოისტური წოდებრივი შეზღუდულობისა, ზნეობრივი პატარკაცობისა. ის არ ინდობდა არც დიდს, არც მცირეს, მეფეს, დიდებულს, აზნაურს, თავადს. სამარადისოდ სამარცხვინო ბოძზე გაკრა გურამიშვილმა ქვეყნის ორგული, გარეწარი, მიმტაცებელი. ზიზღით აღბეჭდა ხორცით მოვაჭრე სულისუფალთა ბინძური საქმე. კათალიკოსის მაღალ ღირსებას არ შეეპარვა. დიაღ, ასეა. მაგრამ ზნეკეთილ პოეტს სულით ხორცამდე, სულიერი და ფიზიკური გზნებით უყვარდა მშობლიური ქვეყანა, ქართველი ხალხი. უყვარდა და სწამდა კიდევაც ქართლის მერმისი. გურამიშვილის ალეგორიულ-სიმბოლიური გაიგავებით შეფერვანებულ დიად ასტრალურ ჰიმნებს შემოუნახავს ერთი ბრწყინვალე სახე-სიმბოლო: მოელვარე მზის შუქის ციალს პოეტმა „ქართველი ერი“ უწოდა. (სწორედ ეს გამოთქმა აქვს მას ნახმარი). როგორადაც „ვერას ხორციელს სულდგმულსა ბჭალში ვერ დაუჭერია“ დიდებული მზის თინათინი სარკის ნაპირზე, ვერა ხორციელი ხელთ ვერ დაიჭერს (და ვერ დაიმონებს) ქართველთა მოდგმასო. გურამიშვილი პირდაპირ ამბობს:

„საწუთროს მზის თინათინი
მოგითხრა რაცა ფერია:
სარკით მზის შუქთ ციალსა
უწოდენ ქართველთ ერია,
ვერას ხორციელს სულდგმულსა
ბჭალში ვერ დაუჭერია.
მე თინათინთ მიხათობს
სახლთ კედელ-ყურე, ჭერია.“

უზომო სიყვარულმა ქართველ ხალხისადმი და ურყევმა რწმენამ მისი მომავლისადმი განსაზღვრა გურამიშვილის ამ უკვდავი სტროფის მალალი აზრი. ბევრ მტერს და დუშმანს უცდია ქართლის ცხოვრების სასიცოცხლო ძარღვის გადაჭრა, თავისი მურტალი ხელის ფათური ერის გულმკერდზე, ერის ხელში დაჭერა, ბრჭყალში გაჟყლეტა. მაგრამ არ გაუვიდათ! „ვერას ხორციელს სულდგმულსა ბჭალში ვერ დაუჭერია!“ ჩვენი ქვეყნის სასიცოცხლო მზე, გურამიშვილს რომ უნათებდა გაჭირვებაში, უძლეველი ძალით ციალებს საბჭოთა ცაზე.

დავით გურამიშვილი გარდაიცვალა 1792 წლის 21 ივლისს (ძველი სტილით). სრული 150 წელი სრულდება დიდებული პოეტის გარდაცვალების დღიდან. გურამიშვილი . დასაფლავებულია უკრაინაში, ქ. მირგოროდ. ეს ქალაქი დღეს გერმანელი ოკუპანტების ხელშია. უკრაინის ნოყიერ მიწას ფაშისტების ქუსლები სთელავენ. გურამიშვილის მეორე სამშობლო, გურამიშვილის საფლავი ტყვეობაშია. ეს მესამე ტყვეობაა პოეტისა. გურამიშვილმა გაუძლო ლეკთა ტყვეობას. გურამიშვილმა გაუძლო გერმანელთა პირველ ტყვეობას მაგდებურგის ციხეში. გურამიშვილის ნეშტი გაუძლებს ამ ტყვეობასაც. საბჭოთა ხალხი მალე იხილავს ფაშისტური მონობისაგან განთავისუფლებულ მშვენიერ უკრაინას. განთავისუფლდება ტყვეობისაგან გურამიშვილის საფლავიც. ქართველ და უკრაინელ ხალხს ვალად რჩებათ დავით გურამიშვილის 150 წლის იუბილე. ეჭვი არ არის, ამ ვალს სულ მალე მოწიწებით გადაიხდის საბჭოთა ხალხი იქ, კიევსა და მირგოროდში, აქ—თბილისსა და საგურამოში.

ქართველი მწერლები წითელარმიელებთან

შალვა დადიანი

მთებით შემოსხდომულ ფარითოდ გაშლილ ტაფობზე წრე შემოურტყამთ წითელარმიელებს. შუაგულში კი დგანან პოეტები, პროზაიკოსები, დრამატურგები და ლაღად გაისმის მათი მხატვრული მკვეთრი სიტყვა.

აქ იგრძნობა უშუალობა აუდიტორიისა და წარმთქმელთა შორის. თითქოს კიდევ უფრო ახლოს მივიდნენ ერთი მეორესთან გულითა და გრძნობით ხიშტის მპყრობელნი და კალმის ოსტატები. ზურგი და ფრონტი!

ასე ხდება ყველგან, მთელს ჩვენს თვალუწვდენელ დიად სამშობლოში. ასე მოხდა ამჟამად, ამ ივნისისა და ივლისის თვეებში, წითელარმიელთა № ნაწილებში.

მათ პირველად ეწვია ქართველ საბჭოთა მწერლების ერთი ჯგუფი.

ეს დიდმნიშვნელოვანი საქმე კი მოგვარდა ა.-კ. სამხედრო ოლქის პოლიტსამმართველოს ინიციატივით და მზრუნველობით, რომელმაც მიზნად დაისახა, რომ ქართველ საბჭოთა მწერლებს ლიტერატურული მომსახურება გაეწიათ წითელარმიულ ნაწილებისათვის.

ამისათვის საქართველოს მწერლების კავშირის პრეზიდიუმის მიერ გამოყოფილ იქნა ბრიგადა, რომელშიაც შედიოდნენ: შალვა დადიანი, როდიონ ქორქია, სიმონ მთვარაძე, გიორგი კაჭახიძე და ანდრო თევზაძე.

ამგვარად ჩვენ 20-22 დღის განმავლობაში ჩავატარეთ რამდენიმე ათეული გამოსვლა.

ესეთმა შეხვედრებმა ჩვენზე წარუშლელი კვალი დასტოვა.

აქ იყო რაღაც უფრო მეტი ინტიმობა და გულის სითბო. აქ ორივე მხარეს თვალნათლივ ეტყობოდა, რომ ერთის მოურევნელის სურვილით იყვნენ გაჟღენთილნი, რომ ყოველივე წარიმართოს საძულველ ფაშიზმის დასამარცხებლად, მისი ურდოების გასანადგურებლად, რომ ამჟამად არ არსებობს სხვა უწმინდესი და უდიდესი მოვალეობა გარდა იმისა, რომ „მზად ვიყვნეთ სამშობლოსათვის, სტალინისათვის!“

ეს მზადყოფნა კი ეტყობოდა წითელარმიელების აღგზნებულ თვალებს, რწმენით აღსავსე სახეებს.

ან რა დიდებული სანახავი არიან ეს ჩვენი ახალი ნაწილები: ბრგე მოყვანილობის ვაჟკაცები, წარმოსადეგი, მხარბეჭიანნი!

მათ შემხედვარეს გჯერა სიმტკიცე მათი სულიერი ძლიერებისა, შესაძლებლობა მათი სამხედრო შემართებისა.

კარგად არიან ჩაცმულები, შეიარაღებულები. ან იარაღი რა სხვადასხვაობისაა! წითელარმიელები და მეთაურები თავაზიანად გვიხსნიდნენ ამ უცნობი იარაღის მიზანდასახულობას.

ან კი როგორ უყვართ ეს იარაღი მებრძოლებს, როგორ თავს დასტრიალებენ, როგორ უვლიან!

ჩვენი გამოსვლების თემა იყო: „ქართული საბჭოთა ლიტერატურის ვითარება მიმდინარე სამამულო ომში“ და ამის საილუსტრაციოდ ნიმუშების კითხვა მხატვრულ ლიტერატურიდან.

ჩვენ ვკითხულობდით როგორც საკუთარ ნაწარმოებებს, ისე სხვა ქართველი მწერლების თხზულებებსაც.

ჩვენს გამოჩენას ხვდებოდნენ მუსაკით, მისალმებებით, შეძახილებით, მხოლოდ კითხვის დროს ვამჩნევდით, რომ აუდიტორიას საამური დამილი დაჰქროდა სახეზე. ვგრძნობდით, რომ ჩვენს შორის უშუალო თანაზიარობის სიმები იბმებოდა. აქაც კვლავ შეძახილები: „გაუმარჯოს სტალინს“, „წითელ არმიას“.

ჩვენ აგრეთვე გულთბილი კავშირი გვქონდა გაბმული ადგილობრივ წითელარმიელთა გაზეთების რედაქციებთან. მათ დავუტოვეთ კარგა ბლომა მასალა და აგრეთვე თითქმის ყველამ ჩვენთაგანმა დასწერა ახალი მხატვრული ეტიუდი და ლექსები.

ჩვენი საღამოების დასრულების შემდეგ თვითონ წითელარმიელებმა გვიმართავდნენ თავიანთი თვითოძმქმედი წრეების გამოსვლას: მღეროდნენ, ცეკვავდნენ, ასრულებდნენ საესტრადო ნომრებს, ხალხურ შაირებს ფანდურზე აყოლებით და სხვ.

ჩვენი ბრიგადის მონაწილეებმა ვიცოდით, რასაკვირველია, საერთოდ აუდიტორიაში მხატვრული სიტყვის ძალა, მაგრამ სინამდვილემ უფრო მეტად განგვიმტკიცა ეს აზრი:

აკი ყველგან გვეუბნებოდნენ კიდეც: „კიდევ მოდით, კიდევ, მოსვლა განიმეორეთო“ და აი საქართველოს მწერალთა კავშირის პრეზიდიუმმა უნდა იზრუნოს, რათა მორიგეობით გზავნოს ხოლმე სამხედრო ნაწილებში მწერალთა ბრიგადები.

ამის დიდი მნიშვნელობა უდავოა.

გამოთხოვებისას კი ყველგან აცხადებდნენ, რომ ისინი მზად არიან პირველსავე დაძახილზე გადავიდნენ შეტევაზე მტრის გასანადგურებლად და რომ ეს მათი მზადყოფნა გადაგვეცა ჩვენს სამშობლოსათვის.

ორი ლექსი

სიმონ ჩიქოვანი

ქართველი დედა

ცხრა ძე ჰყავდა, ცხრა ვაჟკაცი დედას,
მოკაზმული ხმლით და მუზარადით.
ქართლის დროშა დაულოცა მხედართ,
როს დაგვესხა მტერი მუხანათი.
შეჯირითდნენ გულადები ცეცხლში
ჩაინერგეს მხოლოდ ვაჟკაცობა.
ამშვენებდათ საქართველოს ეშხი,
თვითეულმა ხმალი გააციფა.
ერთი დასჭრეს და შეირხა დროშა...
დედა გაჩნდა, მკლავის ანაბარა,
მედროშე შვილს შეაშველა ლოცვა,
მომდევნო ძეს დროშა ჩააბარა.
დასძახოდა: არ შეირყეს ტარი,
საქართველოს ძუძუს გაწოვებდით.
მტერი სჩეხეთ, შეაჩერეთ ქარი,
ვით სამრეკლო რეკდა სასოებით!
დასძახოდა, თმები განიძარცვა,
თავდადებით აქეზებდა მხედართ,
ცხრა მარჯვენა დროშამ გადინაცვლა,
დაუხრელად დაუბრუნდა დედას.
უკვდავია დედის ხმა და სისხლი,
ქართლის ნისლით სახე დაებანა,
მწვერვალივით მას ამკობდა ნისლი,
მისი თმები წვიმას დაემგვანა.
ფეხზეშველი წინ უძღოდა ლაშქარს,
ანთებული როგორც ქეთევანი.
არკინებდა მამულისთვის მაშვრალს,
ბნელს აპობდა ქართლის სატევარი.
წამომდგარი, ლეჩაქს გადმოისვრის,
გორის ციხით კვლავ მიუხმობს მხედარს.
მამულისთვის, ბრძოლა მამულისთვის!—
ქარში რეკავს თმაგაშლილი დედა.

დედის ძახილი

დედას ჩაუკრავს ბავშვის ხალათი, —
უმანკო სისხლით შეღებეს მტვერი.
რა ვერაგია, რა მუხანათი
მიხაკისფერი, ლაჩარი მტერი!
გასწორდა დედა, მტრისადმი ზიზღი
გულით გადმოსკდა კიდიდან-კიდით.
თვითეულს ჰმართებს საბჭოთა სისხლი,
ნაყოფად ხეს რომ ჰკიდებდნენ სიკვდილს.
ამხედრდა დედა, ეკვეთა ბოროტს,
ვერვინ დაადგას ულ ლი მონის.
მისი მარჯვენაც ლაშქარში ცხოვრობს,
სადაც მჭექარეს სასტიკი ომი.
ერთი წელია ცეცხლი ინთება,
ერთად აიღვრა მიწა და ტუტა,
დედის სიმართლეს, ჭეშმარიტებას
ბრძოლით დაცვა და შენახვა უნდა.
დედა მოგვიხმობს: გაავლეთ მუსრი—
არვინ ეღირსოს სამარის ფიცარს,
არსად არ იდგეს ფაშიზმის ქუსლი,
ხმა სიხარულის ეფინოს მიწას.
მშობლიურ მიწას, თვალივით გაშლილს,
თმებით ვათბობდი, ცრემლებით ვჭოკნე
მე გეძახოდით ბარში და მთაში,
სიცოცხლე, ძენო, თქვენი სიცოცხლე!
პეშვით აიღეთ ყამირი, ფრთხილად,
ის აღზრდილია წინაპრის ლოცვით.
ემთხვიეთ მიწას, შეხედეთ დილას,
ის არის ჩვენი სისხლი და ხორცი.
ეკვეთეთ მტარვალს, გააპეთ მხეცი,
ის დაჭრილია, ღრიალებს მეტად! —
დროშა არის თუ ელვარე ცეცხლი,
ხელთ რომ უპყრია საყვარელ დედას.
თმა გაუშლია ღრუბელის დარი,
თავდადებულებს დასძახის ვაშას.
და დედის გრძნობა, როგორც გრიგალი,
ბრძოლად მიჰყვება მშობლიურ ლაშქარს.

„ინჟინერი სერგეევი"

მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში

სამამულო ომის პირველი თვეების ამსახველი ეს პიესა და სპექტაკლი თავით ბოლომდე გამსჭვალულია სიცოცხლეს დაწაფებული ოპტიმისტური განწყობილებით.

საყოველთაოდ ცნობილი კონსტრუქტორი, ინჟინერი სერგეევი (შ. ღამბაშიძე) ბოლშევიკისთვის ჩვეული გულმოდგინებით ასრულებს ერთერთი საბჭოთა უწყების მნიშვნელოვან თავდაცვითს დავალებას. ჯაშუში ინჟინერი ტალკინი (ს. ზაქარიაძე) ცდილობს ჩაშალოს საბჭოთა სახელმწიფოს თავდაცვითი ღონისძიება და გერმანელ ფაშისტებს უნებლად ჩაუგდოს ხელში ელექტრო-სადგური. ის თითქოს მიზანს აღწევს კიდეც, მაგრამ ინჟინერ სერგეევის სიფხიზლე, შორსმჭვრეტელობა და თადარიგი ფეშავს მტრის გეგმასა და ცდას. დაუვწყარია სცენა, როდესაც ინჟ. სერგეევი ეროს ერთი მოქნევით გველვივით გასრესს ჯაშუშ ტალკინს და მისი რევოლვერით შეიარაღდება. ამ დროს გერმანელი ფაშისტებიც გარს შემოერტყმიან მას. მთელი დარბაზი სულგანაბული მოელის, რა მოხდება. სერგეევს რევოლვერი ჩამოართვეს —ტალკინის რევოლვერი, ეს მათი დათქმული ნიშანია, და ფაშისტი ოფიცერი კრიგერი (ა. ომიაძე) ეკითხება სერგეევს:

კრიგერი—თქვენ ბატონი ტალკინი ხართ?

სერგეევი—დიაღ, მე ვარ.

კრიგერი—(მოკლულზე უთითებს) ეს კაცი ვინ გდია?

სერგეევი—ეს აა.. სადგურის დირექტორია ინჟინერი სერგეევი, ბ-ნო კრიგერ.

და გაისმის დაუსრულებელი ტაში. ხალხი ხარობს, რომ მისი გმირი სიკვდილს გადურჩა, რომ მისი გმირი მტერს ატყუებს და სჯერა, რომ მას მოსპობს კიდეც. ფარული მღელვარებით და გარეგნული სიმშვიდით ასრულებს ამ საფინალო სცენებს სახალხო არტისტი შ. ღამბაშიძე, და რა დიდი სიხარული და ზეიმი მოიცავს მაყურებელთა დარბაზს, როდესაც ფაშისტ ავაზაკთა გენერალს ფონ კლისტენ გარტენს (მ. ლორთქიფანიძე) და მის ამალას აფეთქებული ობიექტის ნანგრევები ჩაჰქოლავენ. ეს თითქოს სიმბოლიური სურათია ფაშისტების ვერაგული ლაშქრობისა! ისინი თავიანთ მიერვე დანთებულ ცეცხლში გაცამტვერდებიან, მოისპობიან.

სპექტაკლი ინჟინერ სერგეევის სახით წარმოგვისახავს სამშობლოსათვის თავდადებულ ვაჟკაცებს, რომელთა სახელს ხალხი თაობიდან თაობისათვის გადაცემით დაიცავს, როგორც უკვდავების ცოცხალ ძალას და შემოქმედების დაუშრეტელ წყაროს.

ეს პიესა და სპექტაკლი თვალნათლივ გვისურათებენ, თუ რამდენად მზაკვარი და ვერაგია შემოსეული მტერი. ამ სპექტაკლის ყოველ სცენას სიფხიზლისაკენ მოწოდების ძალა აქვს და ამაშია მისი მთავარი ღირსება და მნიშვნელობა.

პიესის ავტორს **ვსევოლოდ როკკს**, დამდგმელს რესპ. დამსახ. არტისტს **ვ. ანჯაფარიძეს**, მხატვარს **ე. ახვლედიანს**, სტალინურ პრემიის ლაურეატს კომპოზიტორ **შაპორინს**, სპექტაკლში მონაწილე მსახიობებს და მთელ თეატრს საერთოდ წილად ხვდა დიდი წარმატება. ასეთი ცხოველმყოფელი ზეგავლენის სპექტაკლის შექმნა უმთავრესად იმით აიხსნება, რომ თეატრს ხელთ ჰქონდა დიდად იდეური ნაწარმოები, რომელიც სიუჟეტურად ჩინებულად არის აწყობილი და გამართული, მასში ყოველი სახე ტიპიურობის სისავსით არის ჩაწერილი. პიესის მომქმედ პირთა ურთიერთობა ცოცხლად, მართლად და დამაჯერებლად ვითარდება. მის ყოველ სცენას დრამატიზმი ჰკვებავს და მოქმედების სიმძაფრე და დაძაბულობა ოსტატურად არის შენელებული კომედიური პასაჟებით.

სპექტაკლის შემსრულებელთა შორის გვახარებს მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის სცენის დებიუტანტი **მედეია ჯაფარიძე** ინჟინერ სერგეევის ასულის შურას როლში. მედეია ჯაფარიძეს სცენისათვის აღმოაჩნდა კარგი ხმა, მომხიბვლელობა და გულწრფელობა. მას თავისუფლად და თამამად უჭირავს თავი სცენაზე და გულისყური ერთი წამითაც არ ეკარგება.

კომედიურ როლებზე აღზრდილი მსახიობი, რესპ. დამსახურებული არტისტი **ც. წუწუნავა**, რომლის მიერ განსახიერებულ სახეებს არა ერთხელ მოუხიბლავს მაყურებელთა დარბაზი, დრამატიული როლისათვის (ნატალია სემიონოვნა) შეუფერებელი აღმოჩნდა.

რესპ. დამსახურებული ოსტატი **ვერიკო ანჯაფარიძე** ნილას ეპიზოდურ როლში მტრისადმი შურისძიებით ანთებულ ქალის დაუვიწყარ და ამაღელვებელ სახეს გვიხატავს.

ლირიზმითა და მუსტაქი იუმორით გამსჭვალული, ლამაზი და ამაღელვებელი განცდებით აღსავსე მიჯნურობის სცენა წარმოგვიდგენეს და დიდი მხატვრული სიამოვნებაც განგვაცდევინეს **მერი ჭორელმა** (ნინა) და **გ. შავგულიძემ** (ბორისი) პირველსა და მეხუთე სურათში.

ბორისის როლის შემსრულებელი **გიორგი შავგულიძე** ისე მართლად, ისე გულღიად და დამაჯერებლად თამაშობს, რომ მას მთელი დარბაზი დატყვევებული ჰყავს და როცა უნდა ყველას თავდაუჭერელი სიცილით ახალისებს და როცა უნდა აცრემლებს კიდეც. რამდენ გამომგონებლობას, რამდენ ტემპერამენტს იჩენს იგი, ხოლო ერთი მდგომარეობიდან მეორეში გადასვლისას სწრაფი და სრული სახეცვლილებით ჩვენს გაოცებასა და აღტაცებას იწვევს.

რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი **მიხეილ სარაული** (რინბინი) ისევე უზადოა, როგორც ყოველთვის. მაყურებელს ხიბლავს მისი ძლიერი ხმის მდიდარი ტემბრი, მხატვრული ზომიერების ალღო და სიმართლით განსახიერების დიდი ძალა.

სახალხო არტისტმა **შალვა ღამბაშიძემ** ოცი წლის მანძილზე შექმნილ ხალხისათვის თავდადებულ გმირთა სახეების გალერეას შეამატა ინჟინერ სერგეევის დაუვიწყარი და ამაღელვებელი სცენიური სახე, რომელიც გამოირჩევა აქტიორული განსახიერების კეთილშობილებით, განცდის გულწრფელობით, მხატვრული სრულყოფის სიმშვიდით და ცოცხალი დამაჯერებლობით.

მსახიობმა **კ. დაუშვილმა** ანდრეი სუროვცევი ჭკვიან, მუდამ ფხიზელ, მიზანმისწრაფებულ და დიდი ნებისყოფის მუშაკად წარმოგვისახა.

ძველი მუშის პიეიკის მეტად ცოცხალი, სურათოვანი და ტიპიური სცენიური სახე შექმნა **შალვა გოცირელმა**. ამ როლის შესრულებით მან კვლავ გვიჩვენა ძლიერი სცენიური ტემპერამენტი, ცოცხლად და ხალისიანად თამაშის მომხიბვლელი უნარი. პიეიკი ამ სპექტაკლის ყველაზე უფრო სწორად გაგებული და ჩინებულად განხორციელებული სცენიური სახეა.

თუმცა **კაკო კვანტალიანმა** ოსტატურად შეასრულა პავლეს როლი, მაგრამ ვერც მსახიობსა და ვერც **დამდგმელს** ვერ დავეთანხმებით ასეთ წარმოსახვაში. გაუგებარია, რა საჭირო იყო პავლეს განსახიერებისათვის ცირკის კლოუნადისაგან ნათხოვარი ნიღაბი?!.

სამშობლოს მოღალატის, ჯაშუშის ინჟინერ ტალკინის მკვეთრი სახე დაგვიხატა მსახიობმა **ს. ზაქარიაძემ**. მას კარგად გაუგია, რომ ჯაშუში ხშირად ჩვენს შორის „კეთილშობილების", „პატიოსნებისა" და „კულტურულობის" ნიღაბით დაბრძანდება. ს. ზაქარიაძე ოსტატურად ჰქმნის და ატარებს ამ ნიღაბს სცენაზე.

ფაშისტ ავაზაკის, ვერაგი და ძლიერი მტრის, ოფიცრის კრიგერის სახე წარმოგვიდგა მსახიობ **ალ. ომიაძის** უზადო შესრულებით. მსახიობს კარგად მიუგნია გარეგნული სურათოვნებისა და მეტყველების კილოსთვის. ა. ომიაძე სცენიურ სახიერებას ცოცხლად და ეზიარებად ძერწავს. ყოველი დეტალი მკაფიოდ არის გამოკვეთილი და სრულყოფის მიჯნამდე მიტანილი.

ი. ჭოჭრაშვილი სოიკინის როლის შესრულებითაც კარგ აქტიორულ თვისებებს იჩენს და ჩინებულად ატარებს სცენას ელექტროსადგურის რაბთან. ამ როლისათვის ცუდად არის შერჩეული ტანსაცმელი და გრიმი.

სპექტაკლის ანსამბლურ შესრულებას დიდ მხატვრულ ძალას მატებს ეპიზოდურ როლებში **მიხეილ ლორთქიფანიძის** (ფონ კლისტენ გარტენი) და **ბარბარე გამრეკელის** (კოლმეურნე ქალი) გამოსვლა.

ანეტა დონუანელმა კოლმეურნე ბიჭის სანკას, **ალექსანდრე სიხარულიძემ** ბუხპალტრის კოვალის და **სვანიძემ** ვოლშინის დამაჯერებელი სცენიური სახეების შექმნით მაყურებელზე ზემოქმედების ძალა შემატეს პირველი მოქმედების მეორე სურათს. ცუდი არაფერი გვეთქმის **ა. მთვარაძის** მიერ ძია ანტონის როლის შესრულებაზე. ჩინებული სურათოვნებით წარმოგვისახა **ი. ტრიპოლსკიმ** უნტერ-ოფიცერი. ჯერ ვერაფერს ვიტყვით **კონტრიძის** (ვერა) შესახებ, სანამ სხვა როლებშიც არა ვნახავთ მას, ხოლო მახარაძეს ვუსურვებთ შესრულების მეტი შნო და ლაზათი გამოეჩინოს მომავალში.

უზადო მხატვრული გემოვნებით, გამომგონებლობის ცხოველი ნიჭით, სპექტაკლისათვის ტიპიური ნივთიერი გარემოცვის შექმნით. ტიპაჟის გარეგნული სურათოვნების სწორი წარმოსახვით, მაღალმხატვრული პანოების კონსტრუქტიულ გაფორმებასთან ოსტატური შეთანხმოვანებით გვახარებს **ორდენოსანი მხატვარი ელენე ახვლედიანი.**

სპექტაკლს ამშვენებს და აკეთილხმოვანებს სტალინური პრემიის ლაურეატის **ა. შაპორინის** მუსიკა.

„ინჟინერი სერგეევის" თარგმანი კარგად არის შესრულებული **ნ. მიქავას** და **გ. აბაშიძის** მიერ.

დიმიტრი ჯანელიძე.

ამა წლის 21 ივლისს, საღამოს 8 საათზე, უნივერსიტეტის აუდიტორიაში № 93, **დავით გურამიშვილის** გარდაცვალებიდან 150 წლისთავის აღსანიშნავად, შესდგება რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტისა და ძველი ქართული ლიტერატურის კათედრის საჯარო სხდომა.

დღის წესრიგი:

1. აკად. კ. კეკელიძე — შესავალი სიტყვა.
2. პროფ. ა. ბარამიძე—დ. გურამიშვილის პატრიოტიკა.
3. დოც. ტ. რუხაძე — დ. გურამიშვილის ლიტერატურული წყაროებისათვის.
4. დოც. მ. ჩიქოვანი—დ. გურამიშვილი და ხალხური პოეზია.
5. დოც. გრ. კიკნაძე—დ. გურამიშვილი და ვაჟა-ფშაველა.

დასწრება თავისუფალია.

ს ა ბ ჭ ო ლ ე

ლეონიდ სობოლევი

დიაღ, ჩვენ ყველანი ძალიან კარგ გუნებაზე ვიყავით, როცა ჩვენს კარავში ლიუბა მორიგეობდა. ალერსიანი, მხიარული, დილით შემოვარდებოდა იგი რბილ ფოსტლებში ფეხგაყრილი უხმო, მაგრამ ხალული მზის სხივად. ყინვის სუსხი ჯერ კიდევ ალისფრად ულებავდა ლოყებს. მომღიმარი, თითქმის ბავშვური თვალები სიცოცხლით უბრწყინავდენ, და ფეხმოკრილი მაიორი განაპირა საწოლიდან წარმოსთქვამდა:

— „ქალწულის ღაწვნი ვარდსა სწუნობენ", მაშ უნდა ვიცოცხლოთ, ხომ ჩემო კარგო ლიუბა?

— უეჭველად!—უპასუხებდა ლიუბა და თან გაყინულ თითებს აორთქლებდა, ხელებს ზურგს უკან დაიწყობდა, მიეყრდნობოდა შავ, დიდ ღუმელს,—თვით თეთრი, ნაზი, რომლის დინჯი საქმიანობა მეტად საამოდ და დამამშვიდებლად მოქმედებდა. ხელების თბობის დროს, წუთში ათასი სიტყვის სისწრაფით, იგი ლაპარაკობდა ყველაფერზე—დილის შენაჯამზე, ნედლ შუშაზე, რა მზდდება სადილად სამზარეულოში, წუხანდელ კინოზე, — და ქვესა კლებულობდა, ტკივილებით დამანჭული სახეები იშლებოდნენ, საავადმყოფოკარავის მობეზრებული, მოსაწყენი ჰაერი იწმინდებოდა, მსუბუქი ხდებოდა მწუხარება და აღიმოდნენ აზრები.

შემდეგ თხელ თითებს ყელზე მიიდებდა, რომ გაეგო, გამთბარია თუ არა, სწორი პატარა ცხვირი ზრუნვით შეეშმუხნებოდა, დიასახლისის თვალით სწრაფად გადახედავდა კარავს, რომ მოესაზრა, პირველად რისთვის მოეკიდნა ხელი, და კარვის დის სამუშაო დღე იწყებოდა.

ჩვენ ყველას გვიყვარდა იგი, შეიძლება შეყვარებულნიც კი ვიყავით. მაგრამ ეჭვიანობას ჩვენს კარავში შემოსვლა აღკრძალული ჰქონდა. და თუ თავისუფალ წამებში ლიუბა რომელიმე ჩვენგანს მიუჯდებოდა, რომ გულდაგულ ეჩურჩულა ან ბინქო ეთამაშნა, ყველამ ვიცოდით, რომ ის ავადმყოფია დღეს შეტად დაჯავრიანებული, უფრო, ვიდრე სხვა ვინმე.

ამ დღეს მე ვიყავი სწორედ „დურაქობიას" კანონიერი კანდიდატი. ღამე არა მძინებია, ნერვები ამიშალეს ისეთმა ამბებმა, რაც აქ მოსატანი არ არის, და დილით ლიუბას სალამზე შეგსძელი მეპასუხნა მხოლოდ თვალთმაქცური ღიმილითა და არა თვალებით. საკვირველია, როგორ გრძნობდა სხვის გულში მწუხარებას ეს ახალგაზრდა ქალი, თითქმის გრგონა.

მაგრამ ბინქოს თამაში ვერ მოეწყო. ბავშვური ტუჩები ეხლა ზოგჯერ ეშვებოდა დედაბრის მწარე ნაოჭებად, მხიარული თვალები მოწყენილი იყო, და მე შომეჩვენა, რომ იგი მრავალი, მრავალი წლისა იყო. ბანქო უხმარად ეყარა; თეთრ საბანზე თვალში ეცემოდა კაცს უბედურების სიმბოლო—ყვავის ათიანი. ჩვენ კი ვმუსაიფობდით წყნარად და გულახდილად.

მისი ქმარი, კაპიტანი, ტანკისტი, ორდენით დაჯილდოებული, გულადი მეომარი, უკვალოდ დაკარგულა. მთელი თვე ეს ქალი მომღიმარ მზის სხივად შემოცქრიალდებოდა ჩვენთან მაშინ, როდესაც სული ნაღვლით ჰქონდა სავსე და გული უწუხდა; ღამ-ღამობით საერთო საცხოვრებელში სტიროდა, ისე კი, რომ ამხანაგი ქალები არ გაეღვიძებინა.

გუშინ მან ჰოსპიტლიდან ნებართვა აიღო, მონახა ქმრის ძველი მეგობარი, ტანკისტების უფროსი, რომელმაც მისი ხელები თავის ხელებში დაიჭირა და უთხრა:

— ლიუბა, არ მოგატყუებ: პავლე გარშემორტყმული დარჩა. ყველამ დაახწია თავი, ის კი არ დაბრუნებულა.—უფროსმა არ დაალცა ლიუბას ატირებულიყო და ხელები მოუჭირა:—გული გაიმაგრეთ, ლიუბა, ჯერ კიდევ შეიძლება დაბრუნდეს. გესმის, უნდა უცადოთ. მართალია, ცდა დიდი ნიჭია. მეუდე, მე თვითონ გეტყვი, როცა ცდა აღარ იქნება საჭირო.

შეგცქეროდი და თავს ვეკითხებოდი, არა თუ არა ჩემს არსებაში ძალა, რომელიც იყო ამ ქალში. მისმა მწუხარებამ დამავიწყა ჩემი თავი, მაგრამ სიტყვები, ის სიტყვები ნუპეშისა და იმედისა, რომელსაც ასეთის სიტხვით ჩასჩურჩულებდა იგი ყველა ჩვენგანს, მე ვერ ვიპოვე ჩემს კორძებიან, უხეშ, თავმოყვარე მამაკაცის სულში.

შორეულ ლოგინზე მაიორი აკვნესდა. ლიუბა წამოხტა და მსუბუქ ჩვენებად მასთან მიიჭრა. და თვალები კვლავინდებური გაუხდა, და სევდამ—საკუთარმა სევდამ—აღგილი დაუთმო სხვის სევდას. და ბარაკში ვერკინ შენიშნა, თუ რა უბედურება აწევს ამ ვიწრო, თითქმის ბავშვურ მხრებს.

მალე მე სხვა ჰოსპიტალში გადამიყვანეს. ორი კვირის შემდეგ ისევ დავბრუნდი ნაცნობ ბარაკში. ბევრს ველარ მიეუსწარი, ახლები მოსულიყვნენ და ჩემს გვერდით დავინახე სახვევების უძრავი, ვეებერთელა ტიკინა.

ეს იყო ტანკისტი, რომელსაც მომწვარი ჰქონდა სახე და მკერდი. ყველაფერი, რაც კი შეიძლება ადამიანის სახეზე დაიწვას, დასწოდა: თმა, წარბი, წამწამი, თვით კანი. თეთრ მარლაში საზარად და შავად კიანთობდნენ უზარმაზარი სათვალეების დაბინდული გამოზნექილი შუშები. სათვალეები არ უშვებდნენ არავითარ სინათლეს, ისინი მხოლოდ იცავდნენ სახვევის შეხებისაგან თვალებს სასწაულებრივ გადარჩენილ გაშიშვლებულ კაკლებს.

ცოტა ქვევით მოხერხებულად დატოვებული ჰქონდა ნახვრეტი პირისათვის. აქედან უხილავად გამოდიოდა ადამიანის სიტყვა—ცოცხალი, ვნებიანი გამტარებელი გრძნობებისა და აზრებისა, რომელნიც უამისოდ მკვდრად დარჩებოდნენ სხვებისათვის. ტანკისტი ებრძოდა თავის დუნე, მაგრამ ხანგრძლივ ტკივილებს. მას სწყურდა სიცოცხლე და მოთმინებით იტანდა მწვავე შეხვევებს.

გამოირკვა, რომ მას მუსაიფი უყვარდა. გამამატივებულს თავის ბნელ სფეროში სწყურდა სხვებთან ურთიერთობა. ყრუდ და საკვირველად ვარდებოდნენ სიტყვები მარლის უძრავ ტომრიდან და, როცა მივეჩვიე ამ სწყვეტ-ნაწყვეტად გადმოგდებულ დაკოჭლებულ სიტყვებს, მე ვისმენდი მოთხრობას სიმამაცისას, სიძულვილისას და გამორჯვებისას, ვისმენდი ოცნებასა და იმედებს, აღსარებასა და გულღია მოთხრობას—იმას, რაც შეუძლიან უამბოს მეორე ადამიანს ოცდაორი წლის ახალგაზრდამ, რომელიც გაურბის მარტობის აჩრდილს.

დადამებამდე ჩვენ შორის დამყარდა ის უეცარი და ძლიერი მეგობრობა, რომელიც ჩნდება ომისა და ავადმყოფობის დროს.

გათენებისას მე გამომეღვიძა, როცა ჯერ კიდევ ბნელოდა. ოთახი მძიმედ სუნთქავდა. ზოგჯერ კვნესა არღვევდა ბრძოლაში დასახიჩრებულ ჯანსაღი ვაჟკაცების სულისთქმას, და რადგან კვნესაზე არ დაირხა თეთრი, მსუბუქი, უხმო აჩრდილი, მე მივხვდი, რომ ლუბა არ იყო დღეს მორიგედ; უსათუოდ მორიგეობდა ფენია, ულამაზო, სიყმაწვილეს გადასული ფენია, რომელიც მალე იღლებოდა და ღამ-ღამობით დუმელთან სკამზე იძინებდა. ავდექი, რომ თამბაქოს მოსაწევად გარედ გავსულიყავი და, როცა ჩემი ფეხსაცმელი გაიგონა, ტანკისტმა მთხოვა, წყალი მიეწოდებინა (მის პირში ეს თქმა უცნაურად გაისმოდა—„სუთი"). მომერიდა, რომ რასმე ვატკენდი და მინდოდა მოწყალების და გამეღვიძებინა.

— არა, საჭირო არ არის,—შემაჩერა მან,—სჯობია თვითონ...

მე ფრთხილად ჩავასხი ტუჩიანი ფინჯანით ბინტების ჭურჭეტანაში რამდენიმე ყლაპი და, რა თქმა უნდა, დაუსველე მარლა. შეგწუხდი და ბოდიში მოვითხოვე.

— არაფერია,—მიპასუხა მან და გაიცინა, და ეს სიცილი აღენიშნა სუმთქვის რამდენჯერმე წყარო შეწყვეტით:—ეს მხოლოდ მას შეუძლიან... თითქოს თვითონ სვამდე, ისე მოგაწოდებს..

— ვინა?

— საცოლე.

ჩვენ ისევ დავიწყეთ მუსაიფი, და მე მოვისმინე სიყვარულის არაჩვეულებრივი ამბავი.

ის ლაპარაკობდა ქალზე, რომელიც არ დაენახა და რომელსაც ვერც დაინახავდა, მას ეძახდა ძველ რუსულ საალერსო სახელს „დუშენკა"-ს. ისე უწოდა პირველ დღესვე, როცა იგრძნო მისი განსაკუთრებული ალერსი და გულის სითბო და ეხლაც ისე ეძახდა, რადგან დამწვარი ტუჩები საშუალებას არ აძლევდნენ გამოეთქვა მისი ნამდვილი სახელი.

„რა თქმა უნდა, ლიუბა იქნება",—გავიფიქრე მე. ეს სახელი მართლაც ულაზათოდ გამოუვიდოდა: ლიუფა, ლიუ, ლიუშა.

ქალზე ტანკისტი ლაპარაკობდა უღრმესი სინაზით, სიამაყით და, რაც საკვირველია, ვეებით. იგი ხმამაღლა ოცნებობდა და ცდილობდა გამოეცნო ქალის სახე, თვალები, ღიმილი, და გამაცვიფრა სიყვარულის შინაგანმა განჭვრეტამ, რომელიც ახერხებს წარმოიდგინოს გარეგნობა. ხმადაბლა ისიც კი აღიარა, რომ იცნობს ღინღლიანი რბილ და მსუბუქ მის თმას, რომელიც თავსაკრავიდან უვარდებოდა—ერთხელ თურმე ხელი შეეხო მისი კავებინწვის, როცა ცდილობდა ბრმა თითებით დახმარებოდა მაგიდის იქით გადავარდნილი თერმომეტრის ბუდის ძებნაში. იგი ლაპარაკობდა ქალის ნაზ, ფრთხილ ხელზე, რომელიც საათობით ეპირა თავის ხელებში, როცა უამბობდა თავის თავზე, თავის ბავშვობაზე, სამხედრო ოცნებაზე, ომებზე, ტანკის აფეთქებაზე, თავის მარტობაზე და ცხოვრებაზე, რომელიც მას შემდეგში მოელოდა.

მან გადმომცა ყველა ნუგეში, რომელიც კი ეთქვა მისთვის ქალს, იმედის მიმცემი ყველა ალერსიანი სიტყვა, მთელი იმედი ქალისა, რომ მას ხედავ დაუბრუნდება, და მომეჩვენა, რომ მესმის ლიუბას ხმა. ბოლოს, უკვე ჩურჩულით ისიც კი მითხრა, ხვალ გადმოწყვეტი დღეა—პროფესორი დამპირდა, ხვალ სათვალეებს მოგხსნიო, და იქნება თვალები გავახილოვო. დუშენკასთვის ეს ჯერ არ მითქვამს, ვინ იცის, იქნება თვალი არ ამეხილოს და ტყუილ-უბრალოდ მაინც ნუ იწვალებს. თუ კარგი არაფერი გამოვა—ნუ გამოვა, მე ისედაც ვიცნობ მის სახეს. ეს სახე მშვენიერია, ნაზია. ის ხედავს ქალის თვალებს, ამ თვალებში სიყვარულია. კიდევ ერთი რამ: ქალმა დაიყოლია იგი, გაეკეთებინა რთული ოპერაცია, რომელიც დაუბრუნებს მას წარბებს, წამწამს, ცოცხალ ვარდისფერ კანს. მან იცის, რა ტკივილების ფასად უნდა მოიპოვოს ეს ახალი სახე, მაგრამ ყველაფერს გადიტანს, რომ თავის საცოლეს ღირსი გახდეს.

დიაღ, საცოლეს. მან ამაყად გაიმეორა ეს სიტყვა. მისი ქმარი ფრონტზე დაიღუპა. დიდი ხანი არ არის მას შემდეგ. ქალი ისეთივე უთვისტომოა, როგორიც თვითონ არის და უფრო უბედურია, ვიდრე ის: მან დაჰკარგა მხოლოდ სახე, ქალმა კი დაჰკარგა საყვარელი ადამიანი. ამ ორი კვირის გრძელი ღამეების განმავლობაში მათ ყველაფერი გაიგეს ერთიმეორესი, და სიყვარული შეეიდა პალატაში, სადაც სიკვდილი ჰქროდა, და სიყვარულით მოზიდული სიცოცხლე დაეხმარა მას თავის თავზე გაემარჯვნა: მას ხომ უნდოდა თავი მოეკლა, რა საჭიროა ისეთი კაცის სიცოცხლე, როგორიც ის იყო! ეხლა კი სხვაა: ეხლა ის ცხოვრობს მომავალზე ოცნებით, იბრძვის სიცოცხლისათვის, სიმართლისათვის, ღონისძიებისთვის, ბედნიერებისათვის, შესაძლებლობისათვის გადაუხადოს მტერს თავის და სხვების მაგიერ.

— მან მითხრა: ჩემთვის სულ ერთია, რა სახეც არ დაგრჩესო. გაიგე, მე შენ მიყვარხარ და არა შენი სახეო.

და მან ტირილი დაიწყო. შევამჩნიე ეს იმაზე, რომ ბედნიერებით სავსე გულ-მკერდი აუტოკდა და სულისთქმა ნაწყვეტ-ნაწყვეტად დაიწყო.

ხელი არ შემიშლია, მიგწევი ჩემ ლოგინზე და დავიწყე ლიუბაზე ფიქრი. მაკვირვებდა მისი უცნაური ბედი. იყო ეს ნამდვილი სიყვარული—ძნელად გამოსათქმელი სიყვარული ქალის მაღალი სულისა—თუ ნაზი სიბრალული, რომელიც ზოგჯერ ძალიან ჰგავს სიყვარულს? ან იქნება ეს იყო გაზიარებული დარდი, ზარდაცემა დანაკარგის გამო, დანაკარგის აჩრდილის პოვნა: ტანკისტი, გმირი მხედარი...

მე მოველოდი დილის მოწყალების დების ცვლას, რომ ლიუბას ერთ გამოხედვაში წამეკითხა ამოცანის ახსნა,—ასეთ თვალებში ყველაფერი ადვილად იკითხება. ამ აზრით ჩამოვლიმა.

ვვიან გამეღვიძა. ოთახის დღის ნაცნობი ნიშნების მიხედვით მივხვდი, რომ დების ცვლა უკვე მომხდარიყო, მაგრამ ლიუბა არსად სჩანდა. მივედი ტანკისტთან და ვკითხე, როგორა ვგრძნობ თავს—მეთქი.

— მშვენიერად,—მიპასუხა მან.—დუშენკა წავიდა, გაიგოს შეხვევის შესახებ, ოღონდ, იცი, პროფესორზე არაფერი უთხრა... ნუ თუ დღეს დავინახავ?

ხმაზე შევატყვე, რომ იღიმოდა.

— ხომ მშვენიერებაა? ხომ იცნობ?

— მართალია, მშვენიერებაა,—ვუპასუხე ?ე.

მან ისევ დაიწყო ლაპარაკი, თუ როგორ დაინახავს მას დღეს პირველად. უეცრად შეჩერდა, გაჩუმდა და ყური დაუგდო ფოსტლებიანი ფეხის მსუბუქ ხმას, და განსაცვიფრებელი იყო, რომ ბინტებით თავშეხვეულმა მაინც გამოიცნო ისინი. ნუ თუ ეს სიყვარულის სმენა იყო?..

— ის არის, ღრმა სიყვარულით სთქვა მან,—ჩემი დუშენკა...

მე მივბრუნდი. ეს იყო ფენია, რომელიც, ეტყობოდა, მორიგეობის შემდეგაც დარჩენილიყო. მინდოდა მეთქვა, რომ იგი შესცდა, მაგრამ ფენია უკვე მიუჯდა ლოგინს.

— კოლია ჩემო, გენაცვალე,—დაიწყო მან ალერსით,—გული გა-მაგრე... შეხვეევა იქნება.

მან შფოთით გაუწოდა ხელი, და ფენიამ მაშინვე ჩაჰკიდა ხელი მხედრის ხელს, რომელსაც უკვე ენახა სიკვდილი და რომელიც ეხლა აათრთოლა ტკივილების მოლოდინმა. ეტყობა, შეხვეევა აუტანელი იყო. მეორე ხელიც ფენიამ ზეციდან დაადვა ტანკისტის ხელს, და დიდი მნიშვნელოვანი სიჩუმე ჩამოვშვა. ფენია ხელს წყნარად უსვამდა ხელზე და შავი სათვალეებისაკენ მიმართულ მის თვალებში თბილი, ნელი მდინარებით სდიოდა სიყვარული.

ვუცქერდი ფენიას სახეს—უბრალო, სადა სახეს, რომელსაც ვერც კი იმახსოვრებს ადამიანი, სახეს, რომელსაც ჩვენ ყოველდღე ვხედავდით და გულგრილად ვაშორებდით თვალს. უცნაურმა ცვლილებამ გამაკვირვა: ახალგაზრდობას გადასული, დაღლილი, სიყვარულის ძალით მადლფენილი მართლაც მშვენიერი იყო სახე რუსი ქალისა და ფენიისა, სავსე იმედითა და სევდიანი სინანულით. შემდეგ თვალებს ცრემლი მოერია, ფენიამ თავი ფრთხილად მიიბრუნა, რომ ცრემლი ხელზე არ დასცემოდა მწოლარეს, მაგრამ მან ეს იგრძნო და შეშფოთდა.

— დუშენკა, ჩემო კარგო, რა დაგემართა?

— და—განსაცვიფრებელია—ფენიამ ცოცხლად და მბიარულად დაიწყო ლაპარაკი, ალერსით ამხნევებდა, ცრემლები კი განუწყვეტლივ და სწრაფად სდიოდა სახეზე. ღრმა მწუხარებამ დაუმანჯა ტუჩები, რომელთაგან ისმოდა სასუმარო მხიარული სიტყვები. შემდეგ მისი თვალები კარებს მიაჩერდნენ, და უთმეოდ, ჩუმი ტანჯვა აღიბეჭდა ამ თვალებში. მეც მივიხედე კარებისკენ—იქ საკაცეს მოაგორებდნენ.

ტანკისტი საკაცეზე დაიწვინეს. და ფენია ხელ-ჩაკიდებული გაჰყვა მას. მეც თან მივსდიე. ფენია სახვევ ოთახის კარებთან დარჩა, იქ კი ძალამ უმტყუნა. იგი მიაწვა კარის დირეს და ცრემლებს აღარ იკავებდა. ხელში ხელი მოვკიდე. ფენიამ ჩემსკენ ასწია თვალები.

— ივან საველიეი